Nr 180.

Av herr **Jonsson** i Hökhult **m. fl.** *om efterskänkande av kronans eventuella på rättegång beroende rätt till hemmanet 1/4 mantal Bygdås nr 2 Norrgården samt en därifrån avsöndrad lägenhet.*

Av denna motion följande bilagor 1, 2, 3, 4 och 5 framgår:

att Kungl. Maj:t och kronan enligt skatteköpebrev den 13 februari 1749 till brukspatron Zacharias Kiellmann »till Brusaholms bruks drift och understöd» försålt 1/2 mtl Bygdås Norrgården med tomten Bygdås och en utjord, i Ingatorps socken, Södra Vedbo härad och Jönköpings län, att tillägnas ovannämnda Kiellmann och hans arvingar »att njuta, bruka och behålla under skattemanna börd och rättighet till evärdelig ägo som lag förmår» o. s. v., och skulle dessa fastigheter i jordeböckerna omföras från krono till skatte;

att uti Ingatorps sockens husförhörs- och församlingsböcker för 1813 står Isak Staffansson upptagen såsom *ägare* till 1/4 mtl kronoskatte Bygdås Norrgården; samt

att hemmanet enligt lagfartsprotokoll av den 10 maj 1845, den 1 november 1875 och den 2 september 1895 genom köp under benämningen »kronoskatte» överlåtits för bestämd köpeskilling, med full äganderätt från den ene ägaren till den andre på samma sätt som vanlig skattejord, och äro samtliga dessa fång av häradsrätten sanktionerade.

Under sådant förhållande torde endast en mening kunna råda därom att de nuvarande ägarna i »god tro» besuttit och brukat fastigheten.

Den 29 augusti 1915, således fyra dagar före hävdetidens utgång, blev stämning till Södra Vedbo häradsrätt av kammaradvokatfiskalsämbetet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar delgiven hemmansägaren Karl August

Karlsson och hans hustru Johanna Wilhelmina Nilsdotter att vid laga påföljd inställa sig inför Södra Vedbo häradsrätt å tingsstället i Eksjö måndagen den 1 november 1915 kl. 10 f. m., ägare till ett fjärdedels mantal Bygdås nr 2 Norrgården i Ingatorps socken, med yrkande att sagda ett fjärdedels mantal Bygdås nr 2 Norrgården måtte till Kungl. Maj:t och kronan genast avträdas och den åkomna lagfarten undanröjas.

Såsom stöd för detta yrkande anföres i stämningen följande.

Genom skatteköpebrev den 13 februari 1749 upplät och försålde kungl. kammarkollegium »till Bruks Patron Ehreborne och Högvälaktade Zacharias Kiellman til Brusaholms Bruks drift och understöd» bland annat Bygdås Nohlgården om ett halvt mantal i Ingatorps socken »at niuta, bruka och behålla, under skattemanna Börd och Rättighet »— — »— —»— —» i så måtto at den, som ofvanbemälte Bruk efter Bruks Patronen Zacharias Kiellman samt dess Arfvingar tillträder, af dem denna Skatterätt, såsom en Brukets tillhörighet, äfven sig tillöser». I skattebrevet föreskrevs även, att åborna å hemmanet skulle i enlighet med nådiga brevet den 16 augusti 1731 bliva odrivna vid hemmansbruket, så länge de fullgjorde sin skyldighet.

Enligt vad kammaradvokatfiskalsämbetet inhämtat, äro, även om Brusaholms bruk icke skulle hava nedlagts, varom ämbetet icke nu kan yttra sig, delar av Bygdås nr 2 Norrgården, varibland ett fjärdedels mantal, i allt fall för flera år sedan avsöndrade från själva bruksegendomen.

På grund härav och med stöd av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts nådiga förbud emot flyttningen av smiden och kammarskatt den 11 december 1766, som äga tillämpning utom vid bruksdriftens nedläggande jämväl vid under bruket skattesålt hemmans frånskiljande från bruket, ett förhållande, som bekräftas särskilt av Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse den 3 februari 1855 till kammar- och bergskollegierna i fråga om sättet för åbos antagande å de under bruk skatteköpta hemman, då vid åboledighet icke någon till åboskapet berättigad person av den sista åbons släkt finnes, får advokatfiskalsämbetet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar till förhindrande av möjligen inträdande tjuguårig hävd mot kronan beträffande ett fjärdedels mantal av sagda hemman härmed anhålla om stämning till Södra Vedbo häradsrätt å hemmansdelens nuvarande ägare Karl August Karlsson och hans hustru Johanna Wilhelmina Nilsdotter, vilka enligt vad ämbetet erfarit den 2 september 1895 § 10, erhållit lagfart å densamma, med yrkande att sagda ett fjärdedels mantal Bygdås

nr 2 Norrgården måtte till Kungl. Maj:t och kronan genast avträdas och den åkomna lagfarten undanröjas.

Fri och öppen talan förbehålles o. s. v.

Då målet inför häradsrätten den 1 november ropades, inställde sig både käranden och svaranden genom ombud. Kärandeombudet ingav i bestyrkt avskrift det i stämningen åberopade skatteköpebrev så lydande. Se bil. 1.

Efter föredragning härav, på hemställan av kärandeombudet och med svarandeombudets medgivande, fann häradsrätten skäligt förklara målet vilande tills vidare.

Enligt en lika lydande stämning (bil. 6) äro F. L. Ryd och hans hustru Augusta M. Ryd såsom ägare till en från förutnämnda m. fl. hemmansdelar avsöndrad lägenhet Björkhyddan jämväl instämda med yrkande att de måtte avträda denna lägenhet i den del den avsöndrats från förutnämnda hemman. Lagfart är beviljad å lägenheten den 4 maj 1908.

Här återkommer det beklagliga förhållande, som flere gånger förut varit diskuterat i riksdagen, att oförvitliga svenska medborgare som i god tro, generation efter generation förvärvat och till fullo betalt, samt oinskränkt och utan anledning till tvivel om sin lagliga rätt uppodlat, brukat och bebyggt sin jord, plötsligt dragas inför rätta av den svenska staten med yrkande att utan ersättning genast avträda sin, efter allt hittills gällande rättsbegrepp, välfångna egendom. Dessutom yrkas, att den rättshandling (lagfarten) varigenom det lagliga fånget sedan minst sjuttio år tillbaka i tiden av häradsrätten sanktionerats, helt enkelt skall »undanröjas».

Det kan icke förenas, vare sig med sund juridisk eller moralisk rättsuppfattning, ej heller med statens värdighet, att dessa oskyldiga människor skola drivas ifrån hus och hem ruinerade, därför att ägaren till Brusaholms bruk en gång i tiden *möjligen* överskridit sin lagliga rätt, detta så mycket mindre som det ju har varit och fortfarande är häradsrättens plikt att pröva ett fångs laglighet innan lagfart beviljas. Här hava de lagliga uppbåden skett och i ett fall t. o. m. häradsrätten »dömt» till laga fasta. Att kronan icke förr än nu genom kammarkollegium eller häradsrätten tillvaratagit sin eventuella rätt är dess eget fel, som icke bör hämnas på den nuvarande ägaren utan på staten själv. Enligt vår uppfattning hava sålunda ägarne i dessa fall rätten på sin sida, men oavsett detta, och om meningarna härom skola visa sig delade, bör kronan i sådana fall som ifrågavarande efterskänka sin eventuella rätt. Uti

ifrågavarande fall tala alla billighetsskäl härför, då dessa personer nedlagt hela sitt livs arbete på denna jord som utgör deras hela egendom, och då staten icke kan påräkna någon egentlig vinst av en fortsatt rättegång om dessa små fastigheter, som enligt bilagda bevis äro taxerade 1/4 mtl Bygdås Norrgård till 8,000 kr., och soldattorpet i sin *helhet* till 1,500 kr. samt då innehavarna givetvis kunna anställa återvinningstalan angående åbyggnader, jordförbättring och dylikt. Vid målets första handläggning vid häradsrätten ingav kärandeombudet en kungl. skrivelse (se bil. 7) och begärde målet vilande, enligt skrivelsens innehåll just i avsikt att förslag möjligen borde framkomma om efterskänkande av kronans eventuella rätt. Då det emellertid är att förutse, att avsevärd tid komme att förflyta, innan en sådan framställning sker, under vilken innehavarna av jorden måste vara i stora bekymmer för sakens utgång, samt även i ekonomiska svårigheter, och då givetvis all lust till förbättringar och underhåll av hus och jordbruk försvinner, och detta sålunda så småningom ovillkorligen förfaller, samt då nödig utredning här synes föreligga, anse vi att riksdagen i detta fall omedelbart kan fatta beslut.

På grund av vad sålunda framhållits, tillåta vi oss vördsamt hemställa,

att riksdagen för sin del måtte besluta, att rättegångarna emot Karl August Karlsson och hans hustru Johanna Vilhelmina Nilsdotter samt F. L. Ryd och hans hustru Augusta M. Ryd om avträdande till kronan, de förra av 1/4 mtl Bygdås nr 2 Norrgården och de senare av lägenheten Björkhyddan nr 1 i den del den avsöndrats från nämnda hemman, måtte nedläggas och kronans eventuella rätt till fastigheterna efterskänkas.

Stockholm den 27 januari 1916.

J. A. Jonsson. *Per Gabrielsson.* *Bernhard Nilsson.*

Avskrift. *Bil. 1.*

Kärandeombudet ingaf i bestyrkt afskrift det i stämningen åberopade skatteköpebref så lydande:

Afskrift.

Kungl. Maj:ts och Sveriges Rikes Kammar-Collegii Wij underskrefne Praesident, Riddare och Commendeur af Kungl. Maj:ts orden och samtelige Kammar Råd, giöre wetterligit, at såsom Hans Kongl. Maj:ts Wår Allernådigste Konung, genom utfärdad förordning, af den 19 september 1723, Allernådigst behagat förklara, hvilka chronohemman och lägenheter måge till Skatte försättias och huru därmed förhållas bör, samt hvad därvid kommer at i ackt tagas, såsom och at sielfva Kjöpebrefven, nu som tilförene, af Kongl. Cammar Collegio skola utfärdas, Alltså til underdånigst föllie däraf, så väl som och i anledning af Kungl. Bergs Collegii ankomne Extracto Protocolli, af den 25 junii 1736, hafva vi velat upplåta och försällia, efter som vi härmed, och i kraft af detta vårt öpna Bref, på Hans Kongl. Maj:ts vår Allernådigste Konungs vägnar, uplåta och försällia til Bruks Patron Ehreborne och Högwälacktad Zacharias Kiellman til Brusaholms Bruks drift och understöd, efterskrefne Hemman, uti Jönköpings Län, Södra Wedbo Härad och Ingatorps Sockn, nemligen Bygdås Nohlgården ett halft mantal, med Tomten Bygdås af 1 D:r 7 ./. S:mts ränta och ibidem en utjord n:r 2 ./. S:mts ränta, hvilka tillika med hemmanet äro anslagna till augment på Rustnings Stammen N:o 31 under Hvetlanda Compag. och Smålands Cavallerie, under Skattemanna Börd och rättighet at niuta och behålla, för Ett Hundrade Dahl. Silfvermynt, dem han, likmätigt Commissariens och Räntemästarens i Ständernas Contoir Lars Aschlins här inlefvererade original qvittence, af den 16 Septembr 1740, riktigt erlagt och betalt; Afhände fördenskul Hans Kongl. Maj:ts samt Sveriges Crono förbemälte Cavallerie Augment Bygdås Nohlgården Mantal ett halft, med berörda Tomt och utgjord i Jönköpings Län, Södra Wedbo Härad och Ingatorps Socken, belägne, och tilägne demsamme Bruks Patron Zacharias Kiellman, dess Hustru, Barn och Arfvingar, så ock arfvinge efter Arfvinge, med Hus, Jord, Åker, Äng, Skog, Mark, Fiske och Fiske vatten, Qvarn och Qvarnställen, Torp och Torpställen, samt andre tillägor, i våto och tårro, Närby och fierran, intet undantagandes af alt det, som här til lyder, med rätta ligga bör, och lagligen tilvinnas kan, at niuta, bruka och behålla, under skattemanna Börd och Rättighet till evärdelig ägo, som lag förmår, i så måtto at den, som ofvanbemälte Bruk efter Bruks Patronen Zacharias Kiellman samt dess arfvingar tilträder, af dem denna skatterätt, såsom en Brukets tilhörighet, äfven sig tillöser; blifvandes och besagde Bruks innehafvare, nu och framdeles, Kongl. Maj:t och Cronan ansvarige för både ordinarie och extraordinarie Utskyldernas ricktige erläggande af detta Hemman och dess upprätthållande. Dock böra Åboerna på detta hemmanet,

till underdånigst föllie af Hans Kongl. Maj:ts nådiga Bref af den 16 Augusti 1731, blifva vid Hemmans Bruket odrefne, så länge de däraf sin skyldighet fullgiöra. Skulle ock förberörde Hemman Tomt och utjord på hvarjehanda sätt gå Kiöparen och dess Arfvingar eller Brusaholms Bruks innehafvare ifrån, så vil Hans Kongl. Maj:t och Cronan hålla dem däruti aldeles skadelösa. Så skall ock merbemälte Hemman Tompt och utjord, efter detta Brefs Datum ifrån Crono til Skatte uti jordeböckerne införas. Där alle som detta vidkommer, och för Hans Kongl. Maj:ts och Cronans skull, vele och skole giöra och låta hafva sig hörsamligen at efterrätta, icke giörandes honom Bruks Patron Zacharias Kiellman dess Hustru, Barn och Arfvingar, eller Brusaholms Bruks innehafvare häremot hinder, meen eller förfång i någor måtto nu eller i tillkommande Tider. Til yttermera visso är detta med Kongl. Maj:ts och Rikseens Cammar Collegii Sigill, samt vår egenhändige underskrift bekräftat. Stockholm den 13 februari Åhr efter Wår Herres Jesu Christi Nåderika födelse Ett Tusend Sjuhundrade och på det Fyrationde Nionde.

Namnteckningar.

Avskrift. *Bil. 2.*

Enligt Ingatorps församlings husförhörs- och församlingsböcker, som begynna med år 1813, lemnas härmed följande uppgifter rörande ägarna till $^1/_4$ mtl kronoskatte Bygdås, Norrgården, i nedanskrifna församling:

År 1813 står Isak Staffansson upptagen såsom ägare till sagda hemmansdel och synes han hafva öfvertagit gården af sin fader Stefan Persson, som 1813 finnes upptagen såsom undantagsman och som afled 1816, och om hvilken det i dödboken finnes antecknadt, att han flyttade till Bygdås 1776;

I 1826—30 års husförhörsbok står ofvanskrifna Isak Staffanssons son Peter Isaksson upptagen såsom ägare af halfva gården ($^1/_8$ mtl) och den andra hälften ägdes af hans omyndiga syskon (Isak Staffansson omkom genom olyckshändelse den 1 nov. 1825);

I 1831—36 års husförhörslängd står Peter Isaksson upptagen som ägare af hela gården;

Något år på fyrtiotalet måhända 1845 öfvergick gården genom köp till Lars Petersson, som omkring 1874 sålde den till sin måg Karl Peter Andersson, hvilken i sin tur försålde den till sin son, nuvarande ägaren Karl August Karlsson; hvilket härmed enligt ofvan åberopade kyrkoböcker intygas.

Ingatorp i Jönköpings län den 25 okt. 1915.

Karl Qvarnström,
Kyrkoherde.

(stämpel)

Avskrift. *Bil. 3.*

Södra Wedbo Häradsrätt

Gör Wetterligt: År efter Christi börd 1845 den 10 dag i Maji månad, då Lagtima Ting förrättades med Södra Wedbo Härad, fulltygades med lagligen bevittnadt köpebref af den 15 januari 1844 att Lars Pettersson i Hemmestorp och dess hustru Stina Catharina Johansdotter, mot 1,666 Rrs 32 s. Banco tillhandlat sig utaf Petter Isaksson och hans hustru Anna Lena Andersdotter, $^1/_4$ mantal krono skatte Augments Hemman Bygdås i Ingatorps Socken; och som Härads-Rättens Fastebref å köpet nu begärdes, samt detsamma blifvit uppbudet å 3:ne Lagtima Ting, nemligen den 10:de juni och 16 september nästlidet år samt 25 februari innevarande år, utan att något klander derunder, eller under den sedermera tilländalupna laga ståndstiden försports, samt första uppbådet blifvit behörigen kungjordt, på sätt Kongl. Förordningen den 13 junii 1800 föreskrifver; Fördenskuli och i förmågo af nyss åberopade lagrum, jemfördt med 1 och 4 Cap. Jorda-Balken, pröfvade Härads-Rätten rättvist, att å detta köp döma till laga Fasta; I följd hvaraf Lars Pettersson och hans hustru Stina Chatharina Johansdotter förklaras för rätte ägare till ofvanberörde fastighet; Till yttermera visso varder detta Fastebref af Domhafvanden egenhändigt undertecknadt samt med hans sköldemärke och Häradets insegel bekräftadt. År och dag som förr skrifvit står.

På Härads-Rättens vägnar

Sederström.

Avskrift. *Bil. 4.*

Södra Wedbo Härads Rätt.

Gör veterligt: att år 1875 den 1 November, å Häradets lagtima Höstting i Eksjö stad, söktes hos Härads Rätten laga fasta å Ett fjerdedels mantal kronoskatte Bygdås Norrgård i Ingatorps socken

hvilken fastighet, enligt skriftlig bevittnad afhandling den 7 Februari 1874, Carl Petter Andersson och hans hustru Maria Larsdotter för fyratusen kronor köpt af den förstnämndas föräldrar Lars Petterson och Stina Katarina Johansdotter

och som detta laga fång blifvit å tre lagtima Ting, nemligen den 8 September nästlidne samt den 18 januari och den 6 September innevarande år

offentligen uppbjudet samt första uppbudet i föreskrifven ordning kungjord utan att talan om klander af öfverlåtelsen är vorden anställd; alltså varder, jemlikt 1 och 4 Kap. Jorda-Balken och Kongl. Förordningen den 13 juni 1800, Carl Petter Anderssons och hans hustru Maria Larsdotters

eganderätt till ofvannämnda fasta egendom medelst detta fastebref bekräftad. Tid och ort, som ofvan skrifne äro.

På Härads-Rättens vägnar

C. Carlsson.

Avskrift. *Bil. 5.*

(Stämpel).

Utdrag af lagfartsprotokollet hållet vid första allmänna sammanträdet under höstetinget med Södra Wedbo härad i Eksjö, den 2 september 1895.

§ 10. S. d. Med begäran om lagfart för Karl August Karlsson och hans tilltänkta hustru Johanna Wilhelmina Nilsdotter å ett fjerdedels mantal kronoskatte Bygdås, Norrgården, i Ingatorps socken, inlemnade nämndemannen Johan Jonsson i Slammarp en så lydande afhandling:

Köpebref.

Undertecknade göra härmed vetterligt, att vi till vår son Karl August Karlsson och hans tilltänkta hustru Johanna Wilhelmina Nilsdotter försålt vårt egande $^1/_4$ mantal kronoskatte Bygdås, Norrgården i Ingatorp socken af Södra Wedbo härad, för en öfverenskommen köpesumma sextusen (6,000) kronor, hvilka är denna dag genom nöjaktiga förbindelser till fullo betalt och härmed kvitteras samt med rättighet för köparen att tillträdas nu genast, sådant det befinnes i jord och hus samt skog, och afhända vi oss all eganderätt till bemälde hemman, hvilket tillegnas köparen att för sig och efterkommande evärdeligen ega och behålla allt hvad till detta hemman nu hör och med lag och rätt tillvinnas kan, som skedde i tillkallade vittnens närvaro i Bygdås den 15 april 1895.

C. P. Andersson. *Maria Larsdotter.*

På en gång närvarande vittnen:

Edvard Andersson, Ingatorp. *C. J. Carlsson,* Nyhemmet.

Härvid finnes fogade följande handlingar: 1) Ett den 1 november 1875 utfärdat fastebref å ett fjerdedels mantal kronoskatte Bygdås Norrgården i Ingatorps socken, hvilken hemmansdel Karl Petter Andersson och hans hustru Maria Larsdotter köpt af Lars Pettersson och Stina Katarina Johansdotter; samt

2) kronodebetsedel för nästlidet år, enligt hvilken Karl Petter Andersson såsom egare af ifrågavarande hemmansdel blifvit påförd allmän bevillning af jordbruksfastighet till värde af sextusen kronor.

Med anledning häraf finner häradsrätten skäligt meddela lagfart å ett fjerdedels mantal kronoskatte Bygdås Norrgården i Ingatorp socken, hvilken hemmansdel Karl August Karlsson och hans tilltänkta hustru Johanna Wilhelmina Nilsdotter, enligt afhandling den 15 april detta år, för sextusen kronor, köpt af den förstnämndes föräldrar C. P. Andersson och Maria Larsdotter, och å hvilken hemmansdel lagfartsbevis nu kommer att utfärdas. Som ofvan

På häradsrättens vägnar

Axel Johansson.

Avskrift. *Bil. 6.*

Utdrag af domboken, hållen vid andra allmänna sammanträdet under lagtima hösttinget med Södra Vedbo härad i Eksjö den 1 november 1915.

§ 91. Till denna dag hade Advokatfiskalsämbetet vid Kungl. Maj:ts och Rikets kammarkollegium utverkat sig stämning å F. L. Ryd och hans hustru Augusta M. Ryd, båda i Bygdås, Ingatorps socken, med påståenden, innefattade i en med åtecknadt delgifningsbevis så lydande stämningsansökan:

»Till herr domhavanden i Norra och Södra Vedbo härads domsaga.

Genom skatteköpebrev den 13 februari 1749 upplät och försålde kungl. kammarkollegium »till Bruks Patron Ehreborne och Högwälacktad Zacharias Kiellman til Brusaholms Bruks drift och understöd» bland annat Bygdås Nohlegården om $^1/_2$ mantal i Ingatorps socken »at niuta, bruka och behålla, under skattemanna Börd och Rättighet »— — — —»— — — —»— — — —» i så måtto at den, som ofvanbemälte Bruk efter Bruks Patronen Zacharias Kiellman samt dess Arfwingar tillträder, af dem denna Skatterätt, såsom en Brukets tillhörighet, äfwen sig tillöser». I skatteköpebrevet föreskrevs även, att åborna å hemmanet skulle i enlighet med nådiga brevet den 16 augusti 1731 bliva odrivna vid hemmansbruket, så länge de fullgjorde sin skyldighet.

Enligt vad kammaradvokatfiskalsämbetet inhämtat äro, även om Brusaholms bruk icke skulle hava nedlagts, varom ämbetet icke nu kan yttra sig, delar av Bygdås N:r 2 Norrgården, varibland en från $^1/_4$ mantal Bygdås N:r 2 Norrgården jämte Bygdås Mellan- och Södergården försåld lägenhet Björkhyddan

n:r 1 om 11,0996 hektar, i allt fall för flera år sedan avsöndrade från själva bruksegendomen.

På grund härav och med stöd av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts nådiga förbud emot flyttningen av smiden och kammarskatt den 11 december 1766, som äga tillämpning utom vid bruksdriftens nedläggande jämväl vid under bruket skattesålt hemmans frånskiljande från bruket, ett förhållande, som bekräftas särskilt av Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse den 3 februari 1855 till kammar- och bergskollegierna i fråga om sättet för åbos antagande å de under bruk skatteköpta hemman, då vid åboledighet icke någon till åboskapet berättigad person av den sista åbons släkt finnes, för advokatfiskalsämbetet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar till förhindrande av möjligen inträdande tjuguårig hävd mot kronan beträffande en från $^1/_4$ mantal Bygdås n:r 2 Norrgården jämte Bygdås Mellan- och Södergården försåld lägenhet Björkhyddan n:r 1 om 11,0996 hektar härmed anhålla om stämning till Södra Vedbo häradsrätt å lägenhetens nuvarande ägare F. L. Ryd och hans hustru Augusta M. Ryd, vilka enligt vad ämbetet erfarit den 4 maj 1908 erhållit lagfart å densamma, med yrkande att sagda lägenhet till den del den avsöndrats från $^1/_4$ mantal Bygdås n:r 2 Norrgården måtte till Kungl. Maj:t och kronan genast avträdas och den åkomna lagfarten undanröjas.

Fri och öppen talan förbehålles.

Stockholm och kammaradvokatfiskalskontoret den 23 augusti 1915.

e. f.

S. Grönvall.

Ovanstående stämning är denna dag för oss uppläst och i bestyrkt avskrift derav oss tillställd, erkännes.

Bygdås, Björkhydddan den 30 aug. 1915.

F. L. Ryd. *Augusta Ryd.*

Bevittnas

J. P. Holm,
fjärdingsman.»

Vid upprop af målet inställde sig käranden genom kronofogden Axel Ehrengranat på grund af följande förordnande:

»Till Herr Kronofogden i Norra och Södra Vedbo härads fögderi.

Sedan advokatfiskalsämbetet vid Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium i skrivelse den 23 innevarande augusti hit meddelat, att tvenne stämningsansökningar till domhavanden i Norra och Södra Vedbo härads domsaga angående återgång av skattemannarätten till $^1/_4$ mantal Bygdås n:r 2 Norrgården i Ingatorps socken samt en bland annat från sagda hemmansdel avsöndrad lägenhet nämnda dag blivit till Eder översända för delgivning med vederbörande, vill Länsstyrelsen härmed hava förordnat Eder att såsom kronans ombud anhängi-

göra och utföra kronans talan i målet, skolande Ni underrätta ämbetet om tiden, när målet förekommer inför häradsrätten.

Jönköping i landskontoret den 27 augusti 1915.

På Landshövdingeämbetets vägnar:

J. W. Spens. *Knut Gislén.*

För svarandena tilllstädeskom auditören Alvin Wirgin i Jönköping, hvilken ingaf en i laga ordning utfärdad rättegångsfullmakt in blanco för innehafvaren eller den han i sitt ställe förordnar.

Kärandeombudet ingaf *dels* Konungens Befallningshafvandes i länet utslag den 28 april 1915, hvarigenom fastställelse meddelats å nu ifrågavarande från skattehemmanen $^1/_2$ mantal Bygdås N:o 1 mellangård, $^1/_2$ mantal Bygdås N:o 2 norrgård och $^1/_2$ mantal Bygdås N:o 3 södergård i Ingatorps socken gjorda afsöndring, om 11,0996 hektar, som skulle benämnas Björkhyddan N:o 1, *dels ock* det i stämningen åberopade skatteköpebref i bestyrkt afskrift så lydande:

»*Avskrift.*

Kongl. Maij:ts och Sweriges Rikes Kammar-Collegii Wij underskrefne Praesident, Riddare och Commendeur af Kgl. M:ts orden och samteliga Kammar-Råd, giöre witterligit, at såsom Hans Kongl. Maij:t wår Allernådigste Konung, genom utfärdad förordning, af d. 19 September 1723, Allernådigst behagat förklara, hwilka Cronohemman och Lägenheter måge till Skatte försällias och huru därmed förhållas bör, samt hwad därwid kommer at i ackt tagas, såsom ock at sielfva Kiöpebrefwen, nu som tillförene, af Kongl. Cammar Collegio skola utfärdas, altså til underdånigst föllie däraf, så wäl som ock i anledning af Kongl. Bergs Collegii ankomne Extracto Protocolli, af d. 25 Junii 1736, hafwa wi welat uplåta och försällia, efter som Wi härmed och i kraft af detta wårt öpna Bref, på Hans Kongl. Maj:ts wår Allernådigste Konungs wägnar, uplåte och försällie til Bruks Patron Ehreborne och Högwälacktad Zacharias Kiellman til Brusaholms Bruks drift och understöd, efterskrefne Hemman, uti Jönkiöpings Lähn, Södra Wedbo Härad och Ingatorps Sockn, nemligen Bygdåhs Nohlgården ett halft mtl. med Tomten Bygdåhs af 1 D:r 7 % S:mts ränta och ibidem en utjord à 2 % S:mts ränta, hwilka tillika med hemmanet äro anslagna til augment på Rustnings Stammen N:o 31 under Hwetlanda Compag. och Smålands Cavallerie, under Skattemanna Börd och rättighet at niuta och behålla för Ett Hundrade Dahl. Silfwermynt, dem han, likmätigt Commissariens och Räntemästarens i Ständernas Contoir Lars Aschlins här inlefwererade original qwittence, af d. 16 Septembr 1740, ricktigt erlagt och betalt; Afhände fördenskul Hans Kongl. Maij:t samt Sweriges Crono förbemälte Cavallerie Augment Bygd Åhs Nohlgården Mantahl ett halft, med berörde Tomt och Utjord i Jönkiöpings Lähn Södra Wedbo Härad och Ingatorps Sockn, belägna, och tilägne demsamme Bruks Patron Zacharias Kiellman, dess Hustru. Barn och Arfwingar, så ock Arfwinge efter Arfwinge, med Hus, Jord, Åker, Äng, Skog, Mark, Fiske och Fiskevattn, Qwarn och Qwarnställen, Torp och Torpställen, samt alle andre tillägor, i wåto och torro,

Närby och fiärran, intet undantagandes af allt det, som här til lyder, med rätta ligga bör, och lagligen tilwinnas kan, at niuta, bruka och behålla, under skattemanna Börd och Rättighet till evärdelig ägo, som lag förmår, i så måtto at den, som ofwanbemälte Bruk eller Bruks Patronen Zacharias Kiellman samt dess Arfwingar tillträder, af dem denne Skatterätt, såsom en Brukets tilhörighet, äfwen sig tillöser; blifwandes ock besagde Bruks Innehafware, nu och framdeles, Kongl. Maj:t och Cronan answarige för både ordinarie och extraordinarie Utskyldernas ricktige erläggande af detta Hemman och dess upprätthållande. Dock böra Åboerne på detta hemmanet, til underdånigst föllie af Hans Kongl. Maij:ts nådige bref af d. 16 Augusti 1731, blifwa wid Hemmans Bruket odrefne, så länge de däraf sin skyldighet fullgiöra. Skulle ock förberörde Hemman Tompt och Utjord på hwarjehanda sätt gå Kiöparen och dess Arfwingar eller Brusaholms Bruks Innehafware ifrån, så wil Hans Kongl. Maij:t och Cronan hålla dem däruti aldeles skadeslöse: Så skal ock merbemälte Hemman Tompt och utjord. efter detta Brefs Datum ifrån Crono til skatte uti Jordeböckerna införas. Där alle som detta widkommer, och för hans Kongl. Maij:ts och Cronans skull, wele och skole giöra och låta hafwa sig hörsamligen att efterrätta, icke giörandes honom Bruks Patron Zacharias Kiellman dess Hustru, Barn och Arfwingar eller Bruzaholms Bruks Innehafware häremot hinder, meen eller förfång i någor måtto nu eller i tillkommande Tider. Till yttermera wisso är detta med Kongl. Maij:ts och Riksens Cammar Collegii Sigill, samt wår egenhändige underskrift bekräftat. Stockholm d. 13 Februarii Åhr efter Wårs Herres Jesu Christi Nåderika födelse Ett Tusend Siuhundrade och på det Fyrationde Nionde.

L. S.

På dragande Kall och Embetes wägnar

C. F. Piper.

Wulfwenst. *P. Drufwa.* *C. G. Rålamb.* *O. Leijonstedt.* *S. Braunerh.*
S. G. Ehrenkrona. *N. Sandelholm.* *G. Silfwerst.*

/O. Lindberg. */P. Swaan.*
exp. til Sonen.

Skattebref för Bruks Patron Kiellman på Hem:t Bygdåhs i Ingatorps Sockn Södra Wedbo Härad och Jönkiöpings Lähn.

Vidimeras ex officio:

S. Grönvall.
e. Amanuens å kammaradvokatfiskalskontoret.

Från Häradsrättens lagfartsprotokoll antecknades, att svarandena den 4 maj 1908 erhållit agfart å omstämda ägenheten, som de köpt af samtliga ägarne till ofvannämnda hemman.

Sedan antecknats, att Häradsrätten denna dag förklarat hvilande ett till samma dag instämdt mål emellan advokatfiskalsämbetet i Kungl. kammarkollegium, kärande, samt Karl August Karlsson och hans hustru Johanna Vilhelmina Nilsdotter svarande, angående afträdande till Kungl. Maj:t och Kronan af $^1/_4$ mantal Bygdås n:o 2 Norregården, fann Häradsrätten skäligt att på hemställan af kärandeombudet och med svarandeombudets medgifvande förklara jämväl nu ifrågavarande mål hvilande i afbidan därå att ofvanberörda mål blefve genom laga kraftvunnet utslag afgjordt, hvarefter Häradsrätten på anmälan af part ville upptaga målet till förnyad handläggning.

Som ofvan

På Häradsrättens vägnar
John Larsson.

Bil. 7.

Avskrift.

Kärandeombudet ingaf till rätten följande handling.

Wår ynnest etc. Wi hafva erfarit, att advokatfiskalen hos Eder å Wåra och kronans vägnar anhängiggjort talan mot åtskilliga innehafvare af under bruk skatteköpta hemman angående återvinning af dessa samt att det är antagligt, att advokatfiskalen under närmaste tiden kommer att ytterligare anhängiggöra ett antal dylika rättegångar.

Då emellertid värdet af den egendom, som är föremål för ifrågavarande rättegångar, i åtskilliga fall torde stå i sådant förhållande till de kostnader, som för statsverket äro förenade med rättegångarnas utförande, att kronans intresse af deras fullföljande kan ifrågasättas, samt det tillika synes böra tagas i öfvervägande, huruvida icke i särskilda fall, på därom af svarandepart gjord framställning eller eljest, med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter åtgärder böra vidtagas i syfte att rättegångarna må nedläggas och kronans eventuella rätt till fastigheterna efterskänkas till vederbörande innehafvare, hafva vi funnit godt

dels bemyndiga chefen för finansdepartementet att tillkalla en sakkunnig person att inom finansdepartementet biträda vid verkställande af undersökning, huruvida i särskilda fall hvad staten må hafva att vinna å rättegångarna står i det förhållande till med desamma förenade kostnader, att staten icke kan anses hafva intresse af att fullfölja rättegångarna, äfvensom huruvida med hänsyn till svarandenas ekonomiska ställning, af dem å hemmanen nedlagt arbete eller andra förekommande omständigheter, rättegångarna i särskilda fall böra nedläggas och kronans eventuella rätt till fastigheterna efterskänkas till förmån för dessas innehafvare,

dels föreskrifva, att advokatfiskalen hos Eder skall i fråga om de rättegångar af ifrågavarande art, som redan äro anhänggiggjorda eller komma att af kronan anhängiggöras, under den tid förenämnda undersökning inom finansdepartementet pågår, hafva att, i den mån målen äro föremål för pröfning af underrätt, vid

vederbörande domstol göra framställning därom, att målen må förklaras hvilande tillsvidare,

dels ock anbefalla Eder att, så snart omständigheterna det medgifva, till finansdepartementet öfverlämna samtliga af kollegium disponerade handlingar i berörda mål att för ifrågavarande undersökning användas och därefter till Eder återställas.

Detta meddela vi Eder till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande. Stockholms slott den 14 februari 1913.

GUSTAF.

Efter föredragning häraf fann Häradsrätten på hemställan af kärandeombudet och med svarandeombudets medgifvande skäligt förklara målet hvilande i afbidan därå att den i Kungl. Maj:ts ofvan intagna skrifvelse omförmälda undersökning, för såvidt den afsåge nu ifrågavarande rättegång blifvit slutförd, hvarefter Häradsrätten på anmälan af part ville återupptaga målet till förnyad handläggning.

Som ofvan.

På Häradsrättens vägnar:

John Larsson.

Bil. 8.

Avskrift.

Utdrag ur Taxeringslängden öfver fast egendom, för hvilken bevillning erlägges, i Ingatorp socken, Södra Vedbo härad och Jönköpings län för år 1915.

Den skattskyldige	Egendomen	Jordebalk nr	Mantal	Fastställt tax.-värde å jordbruks-fastighet Kronor	Fastställt tax.-värde å annan fastighet Kronor
Karl August Karlsson	Bygdås Norrg., skatte	2	1/4	8.000	—
Frans Leonard Ryd	Bygdås Nr 1—3. Björkhyddan, afs.	1	—	1.500	—

Rätt utdraget betygas.

Tranås i Norra och Södra Vedbo härads fögderis häradsskrifvarekontor den 20 januari 1916.

G. Rendahl.

STOCKHOLM, SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET, 1916.